

АКЦІЯ #ЖИВІ ПИСЬМЕННИКИ

ПОМІЧНИК ВЧИТЕЛЯ

Розробка:
методистка Лабораторії
дитячого читання НЦ «МАНУ»
Анна Третяк

Оксана Кротюк

Про Оксану Кротюк:

 [на сайті БараБуки](#)

 [у Вікіпедії](#)

Поезії Оксани Кротюк з «[Хрестоматії сучасної української дитячої літератури для читання в 1, 2 класах](#)» можна знайти на ст. 11-15.

Додаткові джерела

Найвідоміші дитячі книжки Оксани Кротюк (за посиланням можна почути, як авторка зачитує ці свої поезії):

«Неслухняне левеня»

[«Найкраща земля»](#)

«Абетка»

«В зоопарку»

[«Чорне море й синій кит»](#)

«От би мені коника!»

«Прилетіла пташечка»

«Песик Чапа»

«Гачок»

Почніть урок із «гачка» – гри, епіграфа чи проблемного запитання, які привернуть увагу школярів. Ви можете обрати один із запропонованих «гачків» або вигадати власний.

«Вірю – не вірю»

Запропонуйте пограти у гру «Вірю – не вірю»: зачитайте школярам твердження та запитайте, які з них вони вважають правдою, а які – вигадкою?

- Оксана Кротюк навчилася читати в три роки / (відповідь: так);
- Мама маленької Оксани відмовилася записувати дівчинку в бібліотеку / (відповідь: ні, мама записала дівчинку до читальні, коли їй було 3 роки і 4 місяці);
- Майбутня письменниця в дитинстві не любила читати казок / (відповідь: ні, казки були її улюбленими книжками);
- Одну з книжок письменниці назвала на честь іграшки з дитинства / (відповідь: так, йдеться про книжку «Песик Чапа» – така іграшка була у брата письменниці);
- На зустрічах зі школярами Оксана Кротюк часто займається рукоділлям / (відповідь: так).

Відповіді на ці запитання школярі знайдуть у відео. Після перегляду відео Ви можете ще раз поставити учням ці запитання і перевірити, чи уважно вони слухали Оксану Кротюк.

5 цікавих фактів про авторку

Ще один варіант розпочати урок – заінтригувати! Перш ніж вмикати відео про письменницю, зацікавте учнів яскравими біографічними відомостями про неї. Для акції #ЖивіПисьменники Оксана Кротюк розповіла кілька цікавих фактів зі свого життя:

- У дитинстві майбутня письменниця часто спала... в театрі;
- Під час навчання в 4-му класі вона щовихідних проводила екскурсії для відвідувачів Волинського обласного лялькового театру;
- Улюблена погода цієї письменниці – та, яку інші називають негодою: злива, дощ, вітер, віхола, хурделиця;
- Авторка колекціонує словники, зокрема, має словники імен, професій, назв річок, оперний словник, словник псевдонімів, словник гончарних виробів, словник митців України та інші;
- Вміє стояти на голові і ходити на лижах, а улюбленою грою майбутньої письменниці у школі був футбол, де їй доводилося бувати і захисником, і нападником, і воротарем.

Звісно, за цим переліком фактів важко вгадати авторку абетки, яку читали тисячі дітей України. Проте ця інформація може викликати різні емоції – сміх чи подив. Обговоріть з учнями враження від почутого та увімкніть відео, аби ближче познайомитися з письменницею.

після перегляду

Після завершення перегляду відеоролика можете повернутися до запитань із блоку «Вірю – не вірю» або поставити інші, наприклад:

- Як звати письменницю, з якою ви сьогодні познайомилися? Де вона народилася?
- Пригадайте назви книжок Оксани Кротюк.
- Творчість яких поетів радить Оксана Кротюк? (Ліни Костенко, Миколи Вінграновського, Бориса Мозолєвського).
- Як називається книжка, у якій розкажується про прихід весни? («Прилетіла пташечка»).

#ЖивіПисьменники

інтегровані уроки

Запорукою опанування нової інформації є її актуалізація в різних ситуаціях, тому ми наполегливо радимо не обмежувати знайомство з Оксаною Кротюк лише переглядом відеоролика.

Далі ми пропонуємо перелік різноманітних творчих завдань, які Ви можете ввести в інтегровані уроки. Поєднувати нову інформацію (посилаючись на відео, яке проглянули учні) із матеріалами тематичного плану зовсім не складно.

Ви можете обрати кілька готових завдань або створити власні, які щонайкраще відповідатимуть тим знанням, які саме опановують Ваші учні – важливо лише, аби під час виконання цих завдань ще раз пролунало ім'я письменниці та/або назви її творів і персонажів.

До деяких завдань ми підготували візуальні матеріали (додаток із назвою «Опорні слайди»). Ви можете вивести на екран / старт дошку слайд із відповідним завданням під час роботи.

я досліджую світ

Народна мудрість. Прислів'я

Зараз діти здебільшого здобувають знання у школі. Та ще не так давно школа давала учням грамоту, тобто вміння читати й писати, а найважливіші навички молоді люди опановували на практиці – спершу спостерігаючи за тим, як працюють батьки, потім долучаючись до виконання праці.

Та певні знання потребували спостережень, що тривали упродовж кількох поколінь. Щоб цей досвід не зник безвісти, люди оформлювали його в усній народній творчості, і зокрема прислів'ях.

У книжці Оксани Кротюк «Прилетіла пташечка» наведено кілька висловлювань про весну. Спробуйте з учнями розібрати послання народної мудрості, зашифровані в цих словах!

*Травень мокрий робить хліб добрий.
Весна не зима – не на піч, а в поле збирайся.
Весна багата на квіти, а хліба в осені позичає.
Квітень з водою, а травень з травою.*

*Оксана Кротюк «Прилетіла пташечка»
(видавництво «Апріорі», 2019)*

#ЖивіПисьменники

Писанки, крашанки, дряпанки, крапанки

Знахідкою для педагогів є книжка Оксани Кротюк **«Прилетіла пташечка»**. У ній Ви знайдете багато матеріалу, який можна використати на уроках: приказки, описи традицій, народні саморобки тощо.

Всі вони поєднані однією темою – весною. Звісно, не обійшлося і без важливого релігійного свята, яке відзначають навесні, а саме Великодня.

Оксана Кротюк детально розповідає про традиції святкування, а найбільше – про розпис яєць. Чи відомі Вашим учням різні види розписних яєць – писанки, крашанки, крапанки, дряпанки?

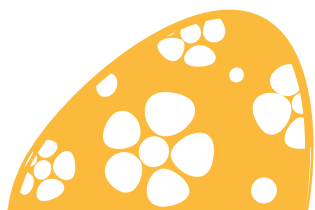
Можливо, школярі мають власні історії при писанкарстві? Чи був хтось із них у музеї писанкового розпису в Коломиї? Найстарша писанка з цього музею налічує понад 500 років! [На сайті](#) музею є чимало зображень вишуканих розписних яєць.

Писанка – яйце, розмальоване різними барвниками за допомогою нагрітого бджолиного воску, який через писачок наносять на певні деталі малюнка.

Крашанка – однотонне яйце, найчастіше червоне, що символізує воскресіння Ісуса Христа.

Крапанка – різновид писанки із поцяткованим візерунком.

Дряпанка позначає відмінну техніку, коли візерунок на яйце наноситься шляхом продряпування шару барвника.

Терапевтична розмова

«Найкраща земля»

Серед поезій Оксани Кротюк є віршована казка «Найкраща земля». Вона завершується такими рядками:

Ця істина здавна
Відома усім:
Хоч зблизька дивись,
Хоч дивися здаля,
Найкраща у світі –
Рідна земля.

Запитайте, чи згодні школярі з цим твердженням. Чи хотіли б вони жити в іншому місці? Можливо, їм більше до вподоби якесь із місць, яке вони відвідали під час мандрівок? Або, навпаки – подорожі довели, що найкраще їм живеться в рідному середовищі?

Ця цитата може стати містком до розмови про наших співгромадян, які були вимушені залишити рідні землі через окупацію чи військові дії. Варто бути особливо делікатними, якщо в класі навчаються діти з подібною історією.

Поговоріть про те, як непросто наважитися на такий крок, як такі люди потребують підтримки та дружнього ставлення. Як ми можемо допомогти відбудувати життя на новому місці?

За допомогою цієї розмови Ви можете сприяти виробленню емпатії до людей, які опинилися в складних життєвих умовах. Втім, для цього знадобиться вся Ваша мудрість та педагогічна майстерність, тож цю розмову варто починати, лише якщо Ви відчуваєте, що Ви та ваші школярі готові до неї.

інформатика

Віртуальна екскурсія музеєм писанкарства

Цифрові технології сучасного світу дають людям чимало можливостей. Одна з них – можливість не виходячи з дому чи кабінету інформатики потрапити до різноманітних куточків світу та відвідати найцікавіші культурні події. Чи відомо вашим учням, що вони можуть просто зараз опинитися у музеї писанкового розпису? Для цього потрібно здійснити такі кроки:

1. за допомогою пошукового сервісу знайти сайт музею писанкового розпису:
<https://hutsul.museum/pysanka/>
2. на сторінці музею знайти розділ «Експозиція»;
3. у цьому розділі відшукати перехід на вкладку «Віртуальний тур»;
4. оглянути музей та знайти в експозиції такі предмети: ікону, витинанку, солом'яного «павука», дерев'яну скриню. Якщо учні не знають, як виглядає «павук», покажіть їм зображення цієї традиційної різдвяної прикраси з соломинок.

Важливо! Перш ніж пропонувати школярам це завдання, переконайтеся, що комп'ютери вашого освітнього закладу мають відповідне програмне забезпечення для перегляду віртуальної екскурсії.

українська мова та література

Зменшено-пестливі суфікси

У «Помічнику вчителя» до відео Галини Вдовиченко ми пропонували розглянути з учнями роботу суфіксів на прикладі творення прізвищ. Цього разу ми знову звертаємося до суфіксів, а саме зменшено-пестливих. Їх можна розглянути на прикладі поезії Оксани Кротюк «Зайчикок»:

У нашого зайчика
Не вуха, а вушечка,
Не лапи, а лапоньки,
Не хвіст, а хвосточок.
Він у нас не сірий,
А лиш-бо сіренький,
Отакий наш зайчикок,
Бо іще маленький.

*Оксана Кротюк, «Веселі єноти»,
(видавництво «Преса України», 2009)*

Розуміння тексту

У відео Оксана Кротюк вжила кілька слів, які можуть бути невідомими вашим учням. Запитайте школярів, чи знають вони значення цих слів. Якщо ні, то поясніть нову лексику. За потреби можете додати їх на стіну слів вашого класу.

Камертón – музичний інструмент, який використовують для настроювання музичних інструментів та під час хорового співу (він видає весь час звук лише одного тону, завдяки чому інші інструменти / вокал можна відповідно підлаштувати). В переносному значенні вживається на позначення чогось, що задає правильний тон.

Щиріця – Дикоросла рослина, бур'ян, що має соковите гіллясте стебло з густим суцвіттям.

Роздрукуйте текст або виведіть його на екран і запропонуйте підкреслити (вказати) зменшено-пестливі суфікси. Коли учні впораються з цим завданням, покажіть, як за допомогою суфікса можна докорінно змінити емоційне забарвлення слова. Для цього нехай порівняють слова **зайчик**, **зайчикок** та **зайчисько**, **зайчище**. Чи можуть учні за цим прикладом змінити решту слів – **вуха**, **лапи**, **хвіст**?

Абетка

У відео Оксана Кротюк розповіла, як вона працювала над своєю популярною абеткою та які виклики вона зустріла на цьому шляху. Письменниця запропонувала глядачам створити власну абетку – спільно, всім класом. Залежно від рівня підготовки школярів вони можуть працювати індивідуально, в парах або групах.

- абетковий вірш має бути насичений тим звуком, який він представляє;
- вірш має бути не просто набором заримованих слів – він повинен мати сюжет, цілісну історію, яка має подобатися самим школярам.

Готові поезії учні можуть набрати на комп'ютері під час уроку інформатики. Вам залишиться зібрати набрані вірші та впорядкувати їх за алфавітом – так у вашого класу з'явиться справжній рукопис власної абетки. Не забудьте під віршами підписати авторство.

Чи просто буде їм дібрати відповідний суфікс до слова **сірий** (сірющий)? Чи відчують вони, що слово **малий** чинить спротив такому суфіксу – адже його семантичне значення не передбачає збільшення?

Допоможіть школярам повправлятися у вмінні користуватися зменшено-пестливими суфіксами. Нехай доберуть відповідні суфікси до слів **кошик**, **вузол**, **книга**, **шафа**, **телефон**, **пам'ятник**.

Спершу учні отримують завдання – одну або кілька літер, які вони будуть представляти в абетці. На кожен літеру вони мають пригадати щонайбільше слів – це буде «банк слів», яким вони скористаються на наступному етапі. Окресліть завдання: створити короткий віршик, у якому буде щонайбільше певних літер. Оксана Кротюк дає такі поради:

За можливості цей рукопис варто роздрукувати та представити батькам на черговому святі – адже така командна, творча праця гідна щонайбільшої уваги! Якщо ж такої можливості немає, Ви можете просто розіслати батькам електронну версію абетки.

образотворче мистецтво

Якщо Ваші учні написали вірші до спільної абетки, наступний крок – проілюструвати ці вірші! Нехай автори створять зображення до своїх поезій. Якщо у Вас чи у школи є відповідні технічні можливості, можна піти ще далі – відсканувати зображення та додати їх до рукопису. Не обов'язково роздруковувати книжку – рукопис із текстами та малюнками можна зберегти у форматі .pdf та розіслати батькам учнів.

дизайн і технології, трудове навчання

Витинанка

Надзвичайно помічною для викладання у початковій школі є книжка Оксани Кротюк **«Прилетіла пташечка»**. Це видання подає інформацію про народні традиції, пов'язані з приходом весни. Вище ми вже розглядали кілька тем, а саме великодні писанки та весняні прислів'я. Окрім пізнавальної інформації «Прилетіла пташечка» пропонує чимало ідей для уроку дизайну/трудового навчання. Там є опис того, як виготовити ляльок із тканини, паперу чи трави, як сплести вінок із кульбаб, як розписати писанку, зробити птахів з тіста та багато інших цікавих пропозицій.

Оксана Кротюк розповіла, що всі ці завдання вона виконувала з дітьми на своїх численних зустрічах у школах. У цьому «Помічнику вчителя» ми пропонуємо разом із дітьми опанувати мистецтво витинанок.

Витинати – означає вирізати. Вирізати ножицями з паперу цілі картини – дуже цікаве заняття. Якщо ж оволодіти цим умінням майстерно, – то вже буде мистецтво.

Щоб зробити витинанку, маєш скласти аркуш навпіл. Тож поки будеш вирізати, всього малюнка не бачитимеш. Побачиш його тільки тоді, коли закінчиш вирізання й розгорнеш аркуш. Малюнок буде симетричний, тобто однаковий по обидва боки від лінії згину. Це особливість витинанки.

*Оксана Кротюк «Прилетіла пташечка»
(видавництво «Апріорі», 2019)*

Письменниця пропонує зробити витинанку «Дерево роду». Як саме її виконати, Оксана Кротюк детально розповіла у своїй книжці. Якщо Вам не вдасться знайти це видання, запропонуйте учням зробити дещо іншу витинанку.

Для цього потрібно аркуш А4 скласти навпіл по довгій стороні. Далі потрібно одну долоньку покласти на аркуш так, аби великий та вказівний пальці торкалися згину – саме в цьому місці малюнок буде поєднуватися. Бажано, аби великий палець був напівзгнутим.

Далі нехай учні обведуть свою долоньку та ви ріжуть все, що за контуром. Важливо не розрізати згин у місці, де намальовані великий та вказівний пальці. Якщо завдання буде виконане правильно, зображення виглядатиме так, як в опорних слайдах.

математика

Покупки плямистого леопарда

У леопарда у цятку жилетка,
Краватка й сорочка, штани і шкарпетки.
В цятку і туфлі, і навіть барсетка,
А на негоду – у цятку беретка.
В цятку у нього дружина і діти –
Як же тих цяток йому не любити!

Оксана Кротюк «Плямистий леопард»
(збірка «От би мені коника!»,
Видавництво Старого Лева)

Цей симпатичний віршик може бути використаний не лише для ілюстрації різних предметів одягу, а й для уроку математики! Далі ми пропонуємо приклад задачі, яку Ви можете вирішити з учнями в класі. Залежно від рівня математичних знань ваших школярів Ви можете підставити інші цифри чи прибрати запитання про відсотки.

Леопард зайшов до крамниці купити собі нового одягу в цятку. Він придбав:

- жилетку за 67 грн
- сорочку за 140 грн
- краватку за 95 грн
- штани за 209 грн
- шкарпетки за 49 грн
- туфлі за 253 грн
- барсетку за 122 грн
- беретку за 65 грн

Скільки всього коштують покупки леопарда?
Скільки леопард заплатив, якщо продавець зробив йому знижку в 10%?